

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

POETIC FRAGMENTS FROM THE GENIZAH

BY ISRAEL DAVIDSON, Jewish Theological Seminary
of America.

IX. A PALESTINIAN LITURGY FOR THE NEW YEAR.

BY מישאל בירבי אלסטל החזן סו"מ.

THE three prayers (מלכיות, זכרונות, שופרות) which characterize the New Year Liturgy since Tannaitic times,¹ if not earlier still, have proven a favourite subject for the early Paitanim to elaborate upon. Thus we have two such poetic compositions in the German ritual, one by Jose b. Jose² and the other by Eleazar Kalir,³ and a similar composition by Solomon ibn Gabirol in the Avignon ritual.^{3a} In the Genizah text published here we have a fourth composition of this kind, hitherto entirely unknown.

In 1914, while on a visit to London, I had the privilege of rummaging among the rare treasures in the rich collection of Mr. Elkan N. Adler, and among other things which this genial scholar allowed me to copy I found the text (MS. No. 1568) published here for the first time.

The original manuscript is written with no care whatever for form, and as a result all indications of its authorship are obscured. Even the verse structure is not recognizable. It was only after I began to study the text with a view of

¹ Cp. *R. Hash.*, IV, 5.

² אהלה.

³ אנסיכה.

^{3a} Cp. Ritual Avignon for New Year 35a, beginning ארנן לאל חי.

elucidating it for publication that I recognized the structure of the verses, and their author.

Before treating of our text I shall discuss a number of interesting points peculiar to the three New Year Prayers, and the poems which have clustered around them. As is well known, the Mishnah prescribes the recitation of at least ten Biblical verses with each of the three characteristic New Year prayers.⁴ These verses, which must deal with the same themes as those of the Prayers themselves, are, according to later Amoraic interpretation,⁵ to be chosen in the following order: three from the Pentateuch, three from the Hagiographa (Psalms), three from the Prophets, and the concluding tenth verse again from the Pentateuch. As a matter of fact, however, neither the number nor the selection of the verses ever remained fixed. Instead of having three verses from each Biblical division, the first of these prayers (מלכיות) is followed by seven verses from the Psalms, and the third (שופרות) by four, in addition to the whole 150th Psalm, as well as four verses from the Prophets. The Rabbis, of course, gave various explanations for it.⁶ As to the selection of verses, those given in our liturgies are not identical with those given in the Talmud.⁷

The divergence became still greater when the piyutim were embodied in the different rites. The piyutim of Jose b. Jose, for instance, as they appear in Minhag Ashkenaz, not only contain Biblical verses different from those embodied in the 'Silent Prayer', but have also the additional innovation that these verses are distributed among the last eight stanzas of each piyut, instead of being

⁴ Cp. *R. Hash.*, IV, 6.

⁵ *Ibid.*, 32 b.

⁶ *Shibbole Ha-Leket* (ed. Buber), pp. 273-4; *Maharil*, Cremona 53 a.

⁷ Cp. b. *R. Hash.* 32 b

grouped together,^{7a} while the three piyutim of Kalir do not embody any Biblical verses. In the Polish Minhag, on the other hand, the compositions of both Jose b. Jose and Kalir do not embody any Biblical verses, but there is this innovation that they precede the characteristic prayers which contain the verses.

From a remark in the *Maḥzor Vitry*, however, we learn that formerly the Biblical verses were embodied in Kalir's piyutim in the same way as in those of Jose b. Jose. For in discussing the question where the poetic compositions should be placed, the codifier says that while the common usage was to insert the first piut (מלכויות) after תמלוך בכבוד [i.e. before the Biblical verses], R. Isaac Halevi insisted on inserting it after the ten Biblical verses [i.e. before א"א מלוך כלו], because in the piyut the verses did not follow the order prescribed in the Talmud. Pointing out more definitely the place where he wished the piyutim to be inserted, he quotes the endings of the three piyutim of Kalir and the words which are to follow them immediately.⁸ This clearly shows that in the Ritual of R. Isaac

^{7a} Owing to this distribution, the method adopted in quoting the verses was not to bring three quotations from each of the three Biblical divisions together, but to have them in three groups, each group consisting of one quotation from the Pentateuch, one from Psalms, and one from the Prophets, followed by a final quotation from the Pentateuch.

⁸ Cp. *Maḥzor Vitry*, p. 370: והארי בן העם נהגו לומר עד תמלוך בכבוד, אבל רבינו יצחק הלוי מ"כ תיקן לסיים מתחילין התקיעתא של פיוטין. אבל רבינו יצחק הלוי מ"כ תיקן לסיים הפסוקים קודם שיתחיל התקיעתא, כי בתקיעתא אינם כתובים המקראות כסדר של תורה ושל נביאים ושל כתובים. ונראין דבריו שחובין הן בשליח ציבור לאומרן כשאר תפילה. . . ואילו התקיעות לימננהו בחתימת ברכה, כי חתימת הפיוט מעין חתימת הברכה. כמו "ירומם וימלוך": אלהינו ואלהי אבותינו מלוך על כל העולם כולו וכו'. "למשפט זכור": אלהינו ואלהי אבותינו זכרנו וכו'. "קול קורא בשופר": אלהינו ואלהי אבותינו

Halevi, Kalir's piyutim were arranged in the same way as those of Jose b. Jose.^{8a}

In this connexion, our Genizah poems give internal evidence that their author followed the same plan as Jose b. Jose.^{8b} The very verse structure is dependent upon this arrangement. For each of the three poems is so constructed that every stanza ends with the word with which

יְכַלֵּן וְכֵן כֹּלֵן. The phrases in quotation marks are the closing words of Kalir's three piyutim for the Musaph service of the New Year. Incidentally it may be remarked that the entire passage, cited here in part, is missing in the manuscript of the *Maḥzor Vitry* of the J. Th. S. Library.

^{8a} For the sake of clearness, it will not be out of place to give here a diagram of the different arrangements into which these piyutim were placed in the various rituals.

A. *Maḥzor Vitry*.

מנהג העם	מנהג ר"י הלוי
1. על בן נקוה לך... תמלוך בכבוד	על בן נקוה לך
2. [with Biblical verses] אַנְסִיכָה	Biblical verses of the 'Silent Prayer'
3. Biblical verses of the 'Silent Prayer' (?)	[with Biblical verses] אַנְסִיכָה
4. או"א מלוך על כל העולם	או"א מלוך

B. *German Ritual*.

מנהג אשכנז	מנהג פולין
Second Day.	First Day.
1. על בן נקוה לך	1. אַנְסִיכָה or אַהֲלֵלָה
	[without Bib. verses]
2. אַהֲלֵלָה [with Bib. verses]	2. על בן נקוה לך
without] אַנְסִיכָה [Bib. verses]	
No. 3 omitted.	3. Bib. verses of 'Silent Prayer'
	3. Bib. verses of 'Silent Prayer'
4. או"א מלוך	4. או"א מלוך

^{8b} The only difference consists in that the verses are not identical and are distributed among the last ten stanzas instead of the last eight.

the following stanza begins,⁹ but where the Biblical verses are inserted these word repetitions do not occur, a clear proof that the author himself, not the scribe, had chosen this arrangement.

Other peculiarities of verse structure are the following. In the first piyut (מלכיות) the first lines of each stanza form a quadruple acrostic of the Alphabet, and the second lines a quadruple acrostic of an inverted Alphabet (חש"רק). In the second poem each letter of the Alphabet occurs eight times in the acrostic, while in the third poem each letter occurs six times, and the letters that go to make up the author's name twice in each quatrain.

In addition to these peculiarities the first poem has the word מלך, and the second the word בזכרון, while the third poem has a series of phrases beginning with קול, prefaced to the second line of each stanza.^{9a} These phrases are extremely peculiar, since they use the word (קול) 'voice' in the most unusual combinations, such as the 'voice of blood' and the rest of ten plagues, or the 'voice of Nisan' and the rest of the twelve months. Parallel with the twelve months, the twelve tribes are introduced in the closing hemistich of each stanza, thus making the poem a highly complicated piece of literary composition.

As to the author of these liturgical poems, I have not been able to find anything more than the mere name which stands out clearly in the acrostic. The surname אלטל is unknown so far as I can ascertain, and the letters ט"מ which follow the name are not a little puzzling. They

⁹ For this reason most of the words repeated are given in an abbreviated form in the manuscript.

^{9a} In many instances these catch words are not necessary for the context of the poem.

may be an abbreviation of the epithet סופר מהיר or סופר סופר as Benjamin b. Samuel was accustomed to sign himself (cp. Zunz, *Literaturgeschichte*, p. 115), but I am inclined to believe that they stand for some euphemism concerning the departed, like the abbreviations מ"ב (מנוחתו כבוד) and נ"ע (נחו ערין).

On the other hand, judging from the highly elaborate form of the verse structure, we may feel certain that these liturgies are post-Kaliric, and from the fact that the first piyut uses the ending אדיר המלוכה,¹⁰ which is characteristic of the Palestinian New Year liturgy,¹¹ it may be assumed that our author was most likely a Palestinian, or at least a member of a community which followed the Palestinian ritual.

In the subject matter these poems are unlike those of Jose b. Jose and Kalir inasmuch as they take for their theme the Midrashic conception of the Creation and the history of the Patriarchs and other Biblical Worthies, subjects more generally dealt with in the Abodah poems.

In transcribing the text I arranged it in such a manner as to make the verse structure stand out clearly. On the other hand, although I provided the text with vowel points, by which many of the *matres lectionis* became unnecessary, I, nevertheless, retained the orthography of the MS. In cases where corrections were necessary, I introduced the corrections in the notes and left the text unpointed.

¹⁰ See below, end of first poem.

¹¹ Cp. Elbogen, *Der jüdische Gottesdienst*, § 24, 3 and the notes.

אוֹחִילָה לְאֵל¹² סֵדֶר הַמַּלְכוּת

(Fol. 1
recto)

אֶיִתְּלוּ בְּשִׁנּוּי הַלְכָה	אֶנְצָחָה לְמִנְצָח ¹³ בְּמִלְכָה	
תִּהְיֶינָה בְּפִי אִמְלִיכָה	תִּתְקַף אִמְנִי ¹⁴ אֶגְרָבָה	מִלְךְ
אֶיִתְּרוּ בְּלֵב מִיִּחָד	אִמְלִיכָה לְאֵל אֶחָד	
תִּיבֵן מוֹשְׁבוֹ בְרוֹם וְהוּא בְּאֶחָד ¹⁶	תִּתְקַף לְנֶצַח נְתִיחָד	מִלְךְ ¹⁵
		5
בְּמֵאֲמְרוֹ אֶרֶץ יוֹם שִׁית ¹⁸	בְּאֶחָד ¹⁷ רָקִיעַ הַשִּׁית	מִלְךְ
שִׁיכְלַל בְּנֵן בְּרֵאשִׁית	שִׁיפְרֵר ¹⁹ כְּעֵשֶׂה בְּרֵאשִׁית	מִלְךְ
בְּרֵא עוֹלָם בְּמֵאֲמֵר	בְּרֵאשִׁית אוֹמֵר אֶמֶר	מִלְךְ
שָׁמַיִם וָאֶרֶץ בְּאֶחָד נִמְרָ	שִׁילְטוֹנוֹ מֵעוֹלָם נְתֵאמֵר	מִלְךְ

¹² So in manuscript, but undoubtedly the sign וכו' was omitted here by the scribe, and the words אוֹחִילָה לְאֵל are not to be taken together with סֵדֶר הַמַּלְכוּת, but are to be considered as the beginning of the well-known prayer אוֹחִילָה לְאֵל אַחֲלָה פָּנָיו which precedes the סֵדֶר הַמַּלְכוּת and the other two poems.

¹³ Both words signify song, or praise, and the verse may thus be rendered: 'I shall sing of Him who is glorified in his sovereignty, I shall place my hope in Him because of the study of the law'.

¹⁴ A poetic appellation of God as the architect of the universe. Cp. b. Sukkah 49a: מַעֲשֵׂה יְרֵי אִמְנִי, זוֹ מַעֲשֵׂה יְרֵי אוֹמְנוֹתוֹ שֶׁל הַקָּבֵה. Cp. also Gen. R. at the beginning.

¹⁵ In the manuscript this word is indicated by the abbreviation מ from here to nearly the end of the poem.

¹⁶ Job 23. 13.

¹⁷ This is to be taken in the sense of יחיד, i. e. by himself, not in the sense of יום אחד, in the first day.

¹⁸ Read perhaps שִׁית וּגַם אֶרֶץ, i. e. the earth and its foundation. Cp. b. Sukkah 49a: בְּרֵאשִׁית, אֵל תִּיקְרֵי בְּרֵאשִׁית אֵלָא בְּרֵאשִׁית; *ibid.* שִׁיתִּי; מִשְׁנַת יְמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ.

¹⁹ Cp. Kimḥi, וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁים [בְּרוּחוֹ שְׁמַיִם]: שִׁפְרָה, viz.: [Job 26. 13] נָטָה אוֹתָם כְּאֵהָל מִן וּנְטָה אֶת שְׁפָרִירוֹ עֲלֵיהֶם שִׁפְרָה [Jer. 43. 10] פִּי אֵהָל, וְתַהֲיֶיהָ הִיא שִׁפְרָה בְּמִקוֹם אוֹת הַכַּפֵּל. . . . כְּמוֹ שִׁפְרָה.

	גַּם תַּחֲתִיּוֹת הַקָּרָא ²⁰	גִּמְרַ עֲלִיּוֹת וְקִירָה	
	רְשָׁעִים בָּהּ גְּעוּרָה ²³	רִיצָף עֲלֻקָּה ²¹ בְּתִימּוּרָה ²²	מִלָּף ¹⁰
	גֵּיָאִים חָזַן וְכֵלָה	גְּ[עַר] בְּמוֹאָסֵי מִיֻּלָּה ²⁴	
	רָקַע בְּשָׁנֵי לְרוֹם דְּלָה ²⁵	רִישֵׁם עוֹלָם בְּמִיֻּלָּה	מִלָּף
	דְּלוֹשִׁים ²⁷ וְיִבְרִית וְדִלְתִים חֵיבֵר	דְּ[לָה] ²⁶ נוֹזְלִים בַּסִּבֵּר	
	קִי(ו)יָהּ וְלִהְצַמִּית דִּיבֵּר	קִיָּהֶם שְׁלוֹחָן וְיִבֵּר ²⁸	מִלָּף
	דְּשָׂא וְצַמְחֵי אֲרָזִין	דִּיבֵּר תְּרַשָּׂא הָאֲרָזִין	דִּיבֵּר ¹⁵
	קִי(ו)יָהּ בְּשִׁלְשֵׁי וְדָשִׁי ³⁰ מִן הָאֲרָזִין	קִיָּהֶם ²⁸ עֵין ²⁹ בְּאֲרָזִין	מִלָּף

(Fol. 1
verso)

²⁰ Cp. המקרה במים וכו', Ps. 104. 3.

²¹ Cp. b. Abodah Zarah 17a: לעלוקה . . . קול גיהנם צועקת: Cp. also Gen. R., XI, 9: בשני רקיע . . . ביום ויום . . . בריות היה הקב"ה בורא בכל יום ויום . . . וניהנם ומלאכיהם.

²² תימור של לבנה: cp. b. Yoma 28b and b. Hullin 112a: משתעלה תימרתו: The passage may be rendered: 'He paved Hell with its fire'.

²³ Read perhaps געורה "רשעים הב", i. e. her cry is, 'give me the wicked'. Cp. Midrash Mishle 30. 15: עתידה גיהנם לצווח לפני הקב"ה ולומר הב לי את הרשעים.

²⁴ Cp. Midrash Tanhuma 20: לך לך חביבה המילה שנשבע הקב"ה: לאברהם שכל מי שהוא מהול אינו ירד לגיהנם.

²⁵ Cp. Ps. 30. 2.

²⁶ Exod. 2. 19.

²⁷ I cannot find the proper meaning of these two words. For דלושים read perhaps דלוחים, and cp. Nahmanides to Gen. 1. 9: מים ועפר כעין המים העכורים וגור על המים שיקוו במקום אחד.

²⁸ Although the word גיבר is difficult to explain in this connexion, there is no doubt that the passage refers to Pirke d. R. Eliezer, V: וערך שלחן (נבראו בעולם) לבריות עד שלא נברא העולם מסכה יינה, ויאמר ה' יקוו המים; אף ערכה שלחנה, ויאמר: Cp. also Lev. R. 11. 1: ה' תרשא הארץ רשא עשב מוריע זרע Cp. also b. Sanhedrin 38a.

^{28a} Read more correctly קָרָם, in the sense of טָרַם (Gen. 2. 5). The error probably arose from the קִירָם in line 14.

²⁹ Cp. (Gen. 16. 7). על עין המים. This likewise refers to Pirke d. R. E., loc. cit.: ועד שלא נקוו המים נבראו המאורות ותהומות המעיינות ותהומות.

³⁰ Read ורשאו, cp. Joel 2. 22.

הַמְאֹרֹת לְהֹאִיר יִצְרָתָהּ	הַן [אָרְגָן] לְדִוְרוֹת הַיְכָנֶת	
צִיָּה לְהֹאִיר הַזְהָרָתָהּ	מְלָךְ צֹהֵר בְּכִבֵּים הַפְּהָתָהּ	
הָיִוֹת רוֹדִים בְּעוֹלָמָךְ	הַ[וְהִרְתָּ] ³¹ עֵפָךְ	
צֹהוּיִם ³² בְּרַבִּיעֵי בְּךָ וּמְכָךְ	מְלָךְ ²⁰ צֹיִנְתָּם לְהֹאִיר בְּנֹאמְךָ	
וּבְיוֹמֶךָ בִּישִׁיתָהּ יִשְׂרָצוּ	וּמְ[מָךְ] מוֹנְרִים הַיִּפְצִיזוּ	
פְּלָגִים הַיְעִיפוּ וְהַשְׂרִיצוּ	מְלָךְ פִּצְתָהּ לְעוֹפוֹת וְשְׂרָצוּ	
וּבְהִמּוֹת חָיוּ ³⁴ לְוִיָּתָן לְכַחוּרוֹת ³⁵	וְהַ[שְׂרִיצוּ] טַמְאוֹת וּטְהוֹרוֹת ³³	
פְּיָאֵרוּ בְּחִמְיָשִׁי לְשִׁמְךָ וּמִירוֹת	מְלָךְ פִּיקֵד בְּהִימּוֹת לְמַחוּבְרוֹת ³⁶	
וְךָ מִפְּעֻלוֹתֶיךָ נִבְלַלְתָּהּ ³⁷	וּמְ[יְרוֹת] מִפְּעוֹלָ[ךָ] יְדֶךָ הֶעֱמִיתָהּ	25
עוֹלָמְךָ לְשִׁכְלָל זִימְנָתָהּ	מְלָךְ עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת נְתַאֲזְרָתָהּ	
וְךָ בְּעוֹלָמְךָ חִיָּה	וּפְ[נִתָּה] אָדָם וְנִהְיָה	
לְרַבְתָּהּ בְּשִׁשִּׁי בּוֹ נִפְּשׂ חִירָהּ ³⁸	מְלָךְ לְעִלּוֹ שִׁתָּה תְתִיָּה	

³¹ The manuscript cannot be clearly deciphered here. As far as I could distinguish the letters, the word, or words, looked like רים נס, which is without any meaning.

³² Read צוהרים. Cp. Job 24. 11.

³³ Cp. Pirke d. R. E., IX.

³⁴ Cp. Midrash Konen (Jellinek, *Bet ha-Midrash*, II, 26): עירב רקק: המים ונברא מהם זיו שדי.

³⁵ Read מה שברא: וּבְחַוְרוֹת, i.e. females. Cp. b. Baba batra 74 b: כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם אף לויתן . . . זכר ונקבה בראם.

³⁶ Read perhaps לְחַבּוּרוֹת and cp. *ibid.* 75 a: עתיד הקב"ה לעשות סעודה: לצדיקים מבשרו של לויתן שנא' יכרו עליו חברים (אויב מ' ל') . . . ואין חברים אלא תלמידי חכמים.

³⁷ *Nif.* of כלל 'to crown'.

³⁸ Cp. Abot d. R. Nathan, ed. Schechter, 3a: שעה ראשונה הוצבר: עפרו . . . ששית נתנה בו נשמה.

	הִיָּה בּוֹ נִתְּתָהּ	
הֶזֶק צְמִיר ³⁹ אוֹתוֹ צִוּוּיָתָהּ		
30 מְלָךְ	סוֹדֵךְ לוֹ יִלִּיתָהּ	סִידוֹרוֹ מֵאֵן חֵילֶלְתָּהּ ⁴⁰
	חֵי[נִלְתָּהּ] מְלֹאכֶת תּוֹפּוֹ ⁴¹	חֹפְפָתָהּ בְּחוֹפָה לִיבּוֹ ⁴²
מְלָךְ	סִידְרָתָהּ בְּעֵדוֹ לְחֹפְפּוֹ	שְׁמָתָהּ שֵׁם מֵאֵבֶל טָרְפוֹ
	ט[רְפוֹ] בְּנֵן הוֹטֵל	טָעָה וּמַעֲזֵן נָטַל
מְלָךְ	נָתַנוּ לְרוֹם מְנוּטֵל	נָרְדָם וּבִשְׂיֵנָה טוֹלְטֵל
	טוֹן[לְטֵל] וּמְשָׁנָתוֹ נִפְרָד	טָהוֹר הַכְּעִים וְהַחֲרָד
35	מְקָךְ	נֶתַשׁ צִלְעוֹ ⁴³ בַּמּוֹרָד
	יָרַד בְּשִׁהִיָּה יִהְיֶה	יֹם הַלְנִצָּח בְּלִי יִהְיֶה ⁴⁴
מְלָךְ	מַעֲזוֹ מִמִּית וּמַחֲיָה	מַעֲזוֹלָם וְעַד עוֹלָם יִהְיֶה
	יְהִי[הָ] בְּהִרְבַּת כְּבוֹד	יְפוֹאֵר וּמְלוֹכָה יִנְבּוֹד
40	מְשֻׁלָּךְ ⁴⁵ בְּכָל עֲבוֹד ⁴⁶	מְשֻׁלָּךְ יִתְּנוּ לָךְ ⁴⁷ כְּבוֹד

³⁹ Read perhaps טְמִיר.

⁴⁰ וּמְנִיָּן שֶׁהָאָהּ ; סוֹד הַעֲבוֹר ; cp. Pirke d. R. E., VIII : שָׁנִים וְחֲדָשִׁים . . . הָיוּ לִפְנֵי הַקַּב"ה וְהָיָה מַעֲבֵר אֶת הַשָּׁנָה וְאֶחָד מִסֻּרֵי לְאָדָם הַרְאִישׁוֹן בְּנֵן עֵדֵן.

⁴¹ והיו המלאכים מתופפים בתופים ומרקדים כנקבות : Comp. *ibid.* 12 : שְׁנֵי מְלֹאכֶת תּוֹפִיךָ וְנִקְבִיךָ בְּךָ (יחזקאל כ"ח, י"ג).

⁴² Cp. b. Baba batra : עֵשֶׂר חוֹפּוֹת עֵינָהּ הַקַּב"ה לְאָדָם הַרְאִישׁוֹן בְּנֵן עֵדֵן.

⁴³ שֵׁשֶׁה דְּבָרִים שֶׁחִסֵּד הַקַּב"ה : Cp. also Midrash ha-Gadol, p. 126 : מֵאֲדָם הַרְאִישׁוֹן לְאַחַר שֶׁחֲטָא וְאֵלּוּ הֵן זְיוּ פְּנֵיו וְקוֹמָתוֹ וְחִיּוֹ וְכוּ' וְכִשְׁחֲטָא נִיטַל זְיוּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִמְשַׁל כְּבַהֲמָה :

⁴⁴ Cp. preceding note.

⁴⁵ Cp. Zech. 9. 10 : וּמִשְׁלֹ מִיָּם עַד יָם.

⁴⁶ ועבדיהם : Cp. Eccles. 9. 1 : עֲבוֹדָהּ, cp. עֲבוֹדָהּ is used here in the sense of עֲבוֹדָהּ.

רְבוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים בִּיד הָאֱלֹהִים, cp. also the liturgical expression

⁴⁷ Cp. 1 Chron. 29. 14 : כִּי מִמְּךָ הִכָּל וּמִיָּדְךָ נִתְּנוּ לָךְ.

49	כִּי תִרְחַהּ 49 פְּעוּלַת נְאֻמוֹ	קָב[וֹד] נִיהַנְתָּה עִיפוֹ	
	לְכוּ עֲשֹׂאוּ כְּצִלְמוֹ	לְעַד הַחֲקִין לְחֻמוֹ 50	מְלָה
52	כְּבִלְאֲכֵי הוֹדוּ צִיחָצָה	כְּצִלְמוֹ [דִּימָהוּ צַח 51	
	לְכוּ נִקְאָב וְנַעֲצֵב לְנִצָּח	לְעַד הִיתִיכוּ כְּקֻצָּח 53	מְלָה
	לוֹ וְלִצְלָעוֹ 55 וְלִנְחָשׁ	לְנִצָּח כִּארְבוֹ 54 נִכְחָשׁ	45 (2 v.)
	כִּי תִירָם 57 חוֹמֵר לְחֵשׁ 56	כִּשְׁד בִּנְן נִבְחָשׁ 56	מְלָה
	לִבְשׁ בְּשָׂרָיו צְרָקוֹת 60	לְחֵשׁ . . . 59 וְנִקְאָקוֹת	
	כְּבוֹד לְעַד יוֹצִיא מִמְצוּקוֹת	כּוֹנֵן בְּיַמֵּי לְנִקְאָקוֹת 61	מְלָה

49 Cp. Eccles. 2. 3.

49 Meaning of this clause is obscure.

50 Cp. Pirke d. R. E. 12: אמר לה הקב"ה אני ואת נון צאנו של אדם.

51 Cp. Midrash Shir ha-Shirim (ed. Grünhut) 5. 10: דורי צח ואדום,

יבא הקב"ה שהוא צח.

52 Cp. Gen. r. 21: כאחד ממלאכי השרת.

53 Meaning is obscure.

54 Read *בְּאֲרָבוֹ* or *מֵאֲרָבוֹ* and cp. Gen. r. 19: נועה קומתו ונעשת של.

בשעה שאמר לו הקב"ה על נחונך תלך ירדו מלאכי ידו וקצצו ידיו ורגליו ונעשתה ק' אמה השרת וקצצו ידיו ורגליו the stature diminished in Adam and Eve and the Serpent'.

55 *צִלְעָתִי מֵהוּ* in the sense of *לֹא שָׁתוּ*, cp. b. Kiddushin 6a:

בְּנֵן בְּחַשׁ בְּנֵן בְּחַשׁ, i. e. when God searched for him in the Garden of Eden. The *בְּנֵן* of *בְּחַשׁ* is a dittography on account of preceding *בְּנֵן*. Cp. b. Baba m. 86a: *בַּחֲשׁ אֲבִתְרִיהּ*.

57 Cp. Job 36. 2: *כִּתְּרֵי לֵי זַעִיר*.

58 Read *וְאָמַר לְחֵשׁ*, i. e. God waited and then spoke to him. Cp. Midrash ha-Gadol, p. 91: *כִּיּוֹן שְׁחַטָּא אֲדָם הִרְאִישׁוֹן וְנַעֲשָׂה עִירוֹם לֹא נִגְלָה עֵלָיו*: הקב"ה להודיעו חטאו כשהוא בקלקלתו עד שלקחו עלי תאנה ותפרו להם חגורות ונתכסו ולבסוף וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בנן לרוח היום. Cp. also *Yalkut*, § 743.

59 Manuscript indistinct, but probably the word is *ובכיות*.

60 Cp. Isa. 59. 17.

61 The construction of the verse is to be taken as follows: *לִבְשׁ כְּשָׂרָיו*: אמר : *צְרָקוֹת כּוֹנֵן לְחֵשׁ וּבִכְיוֹת וְנִקְאָקוֹת כְּפוֹר לְנִקְאָקוֹת אֲדָם לְפָנָי הַקְּבִ"ה רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים הָעֵבֶר נֹא חֲטָאִיתִי מַעֲלִי וְקָבַל אֶת תְּשׁוּבָתִי וַיִּלְמְדוּ כָּל הַדּוֹרוֹת שֵׁשׁ תְּשׁוּבָה וְאֵתָה מִקְּבַל תְּשׁוּבַת שְׁבִים*.

כַּמֶּן [צוֹקוֹת] עִמּוֹ יָשִׁיב	כַּאֲשֶׁר ⁶² שְׁבוּתֶם יָשִׁיב
מִלֶּקֶה 50 יְרוּ עֲלֵינוּ יָשִׁיב	יִעֲצִיּוּ ⁶³ אַחֲרָי מִיָּשִׁיב
מִן־יָשִׁיב] עִם קָרְבּוֹ	מִמֶּלֶיָּא אוֹתוֹתָיו בְּקָרְבּוֹ
מִלֶּקֶה יִשְׁעֶךָ אֶת עִם קָרְבּוֹ	יִפְּסֵעַ תְּרוּעַת מִלֶּקֶה בּוֹ
כִּכ' בַּת' לֹא הֵבִיט אֹן בִּיעֻקֵּב וְנֹ' בּוֹ ⁶⁴	

גַּם זָרֹן ⁶⁵	לְנֹעִי הָרֹג אֶחַ בְּזָרֹן
מִלֶּקֶה טָהוֹר שְׁבָטוֹ כִּידוֹן ⁶⁶	טָלְטֵל וְכֵנֶעַ ⁶⁷ גִּידוֹן
55 גִּידוֹן דּוֹר רְשָׁעִים ⁶⁸	גָּמֹ סוֹר פּוֹשְׁעִים ⁶⁹
מִלֶּקֶה טּוֹבוֹת בִּי: ר ⁷⁰ נִשְׁעִים	טִירְתָּךְ כּוֹנֵן וְיַעֲלוּ מוֹשְׁעִים
כִּכ' עִי"נ וְעָלוּ מוֹשְׁעִים וְנֹ' הַמְּלוּכָה ⁷¹	

⁶² Read מעַצֵּר רעה ויגון: cp. Ps. 107. 39: מעַצֵּר.

⁶³ Read perhaps יועצים, cp. Isa. 44. 25: משיב חכמים אחור.

⁶⁴ Num. 23. 21.

⁶⁵ גם זרֹן is to be rendered: 'the offspring of evil', i. e. Cain, cp. Pirke d. R. E. 21: בא עליה רוכב הנחש ועברת את קין; *Pseudo-Jonathan*, Gen. 4. 1: ואדם חכים ית חוה איתתיה דהיא מתעברא מן סמאל ועדיאית: וילידת ית קין.

⁶⁶ Read כְּנִדוֹן (2 Sam. 19. 10), i. e. God judged Cain after entering into an argument with him. Cp. also b. Sanhedrin 101 b: שלשה באו בעלילה: אלו הן קין עשו ומנשה.

⁶⁷ Read וְנֹעֵ, cp. Ps. 109. 10.

⁶⁸ Cp. Sanhedrin, X, 3: על כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור המבול.

⁶⁹ Cp. b. Sanhedrin 108 a: (איוב) סור ממנו (איוב) כ"א, י"ד.

⁷⁰ Read בְּשֵׁר.

⁷¹ Obad. 1. 21.

סְרָרוּ מְלִיקָר ⁷² סִפְחָם אֶל הַיִּקָּר ⁷³
 מְלָךְ חֲלָקָם מִגֵּיָא עָקָר ⁷⁴ חֲמָסָם וְרִישָׁעָם סָקָר ⁷⁴
 סְרָר [מָר] צְדִיק בְּהַלְיָכָה ⁷⁵ סִפְיָה לְצַאת חֵיבָה
 מְלָךְ 60 (3 r.) חֵי שׁוֹכֵן אֶת דְּבָא ⁷⁶ חוֹסְנָה ⁷⁷ כִּי לָךְ יֵאָתָה מְלוּכָה

כִּכְ בְּר' ק' כִּי לִיִּי הַמְלוּכָה וְג' בְּנוּיִם ⁷⁸

לְעִמּוֹ בַעֲתוֹ ⁷⁹ לְעִמְרוֹ בְּמַנְדֵּל לְבָנוֹתוֹ
 מְלָךְ זִמְנוֹ בִּינְיָנָם לְשַׁחֲתוֹ
 לְעִצְרוֹ [חַו] תַּעֲמֹד בְּהִילָף ⁸⁰ לְעִלּוֹ יְהִבֵּךְ הַשְּׁלָף ⁸¹
 מְלָךְ זְכוּת לְפָנָיו תַּתְּלָף זִמְנוֹ וְהַקִּים וַיְהִי בִּי [שְׂרוֹן] מְ[לָךְ]

כִּכְ בְּתו' וַיְהִי בִישׁ' וְג' יִשְׂרָאֵל ⁸²

⁷² Read שכפרו בשם: סררו מעיקר בשם, cp. Midrash ha-Gadol, p. 150: ואמרו מה שדי כי נעברנו

⁷³ The meaning is perhaps that the generation which perished in the flood denied the supremacy of God, because God gave them an abundance of good. Cp. b. Sanhedrin 108a: דור המבול לא נתנאו אלא בשביל: טובה שהשפיע להם הקב"ה

⁷⁴ God destroyed them only after he saw their acts of violence. Cp. *ibid.*: ברא וראה כמה גרול כחה של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל: ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגול

⁷⁵ Cp. Gen. 6. 9.

⁷⁶ Cp. Isa. 57. 15.

⁷⁷ Read חוס נא.

⁷⁸ Ps. 22. 29.

⁷⁹ The meaning is obscure.

⁸⁰ It may be taken as a play upon Job 29. 3: בהלו נרו עלי ראשי:

⁸¹ Ps. 55. 23.

⁸² Deut. 33. 5.

65 פְּלִאָה יִפְצַח פֶּאֶר אֵב הַמּוֹן ⁸³ יִצְחָצַח
 מְלֶכֶךְ [יְעוּדוֹ בְּנִסְיוֹנֹתָיו נִפְצַח ⁸⁴ וּמֵאֵן לָו ^{84a} שְׁבַחָךְ פִּצַּח
 פְּ]צַח [וּרְחַה הָאָרֶץ ⁸⁵ פִּינֵר אֱלִילִים לְאָרֶץ ⁸⁶
 מְלֶכֶךְ [וְהִיק בְּשָׁמֵי עַרְץ וְהָיָה יי' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ
 כִּב' עֵי"נ וְהָיָה וּג' אַחַד ⁸⁷

צֹר צְבָאוֹת צֶעֶק אֲרָאֵלִי פְּלִאוֹת ⁸⁸
 מְלֶכֶךְ הַזְּמִין וְשָׁמָּה לְאוֹת הַיּוֹלֵךְ דְּמַעוֹת צְבָאוֹת
 צְבָאוֹת [מִתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ צְחוֹ לְצוּרִים || דְּרוֹשׁ
 מְלֶכֶךְ הַזְּמִין לְנִסְבָּךְ ⁸⁹ בְּרֹאשׁ ^{89a} הַכּוֹהֵן יִשְׁאוּ שְׁעָרִים רֹאשׁ ⁹⁰
 כ"ב ב"ק שאו שע' סלה ⁹¹

⁸³ Gen. 17. 5.

⁸⁴ The meaning is : We shall speak of the place appointed for him and his trials, i. e. where the sacrifice of Isaac was to take place.

^{84a} In the sense of לעזו, cp. Gen. R., § 54 : שהיו מליזין בארון : The meaning is that Abraham chanted the praises of God even at the time when everybody scoffed. Cp. b. Berakot 7 b : לא היה אדם שקראו להקב"ה ארון עד שבא אברהם כן אמר הקב"ה לאברהם אבינו עד שאתה מאיר לי : היה אדם שקראו להקב"ה ארון עד שבא אברהם

⁸⁵ Cp. Gen. r. 30 : כך אמר הקב"ה לאברהם אבינו עד שאתה מאיר לי : היה אדם שקראו להקב"ה ארון עד שבא אברהם

⁸⁶ Cp. *ibid.* 38, s. 13.

⁸⁷ Zech. 14. 9.

⁸⁸ Gen. r. 56, s. 5 ; Pirke d. R. E. 31.

⁸⁹ A metaphorical term for the ram. Cp. Lev. R. 29 : מלמד שהראה : הקב"ה לאברהם את האיל ניתש מחורש זה ונסבך בחורש זה

^{89a} Cp. b. Pesahim 54 a : עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות : אף האיל והשמיר

יום שעקד אברהם אבינו : את יצחק בנו על גבי המזבח התקין הקב"ה שני כבשים . . . וכל כך למה שבשעה שישאל מעלין תמיד על גבי המזבח . . . זוכר הקב"ה עקירת יצחק

⁹¹ Ps. 24. 7-10.

	בְּרוֹנוֹ לֹא נְיוֹסֵר	בְּ[מִשְׁפָּט] טוֹב נִתְיַשֵּׁר	5
	בְּנֵי לְהוֹלִיד בְּיִשְׁרָאֵל	בְּיֵאֵת לְאָב מִבְּשָׂר	(4 v.)
	בְּרִדָּה אֵל אֱלִים	בְּיִשְׂרָאֵל לְאֹרַח מִיָּלִים	
118	בְּגֵד וְתִיעֵב מֵאֵד גְּיִלּוּלִים	בָּא וּמָאֵס אֱלִילִים	בְּוִכְרוֹן
	בְּבֵר וְאוֹתָם בִּילָה	בְּגִילּוּלִים [יַעֲזֵן לְחַבְּלָה	
	בְּעַ וְנִתְאַוֵּר גְּיָלָה	בְּשׁ וְחָלַק עֲלֵיהֶם לִילָה	10 בְּוִכְרוֹן
	בְּיִשָּׁת נֹצְבִים שְׁלֵשָׁה	בְּיָלָה אֲחֻזָּתוֹ בַּפְּנִישָׁה	
120	בְּנֵם שְׁלוֹמֵם דְּרוּשָׁה	בְּנָאָה וְקָם בְּבִקְשָׁה	בְּוִכְרוֹן
122	דְּיִלְגַּ וְרָץ בְּמְרוּצָה	דְּר[וּשָׁה] וְאִיתָם נְמָצָא	121
	דְּיִבֵּר בְּבִקְשָׁה דְּרָצָה	דְּיִבֵּר לוֹ שִׁי מִצָּה	123 בְּוִכְרוֹן
	דְּזִאֲנֵי הָיָה לְבָה	דְּרָצָה אִם בְּמִרְבָּה	124 15
	דְּרִשָׁה וְאַחֲרֵית מִרְאשֵׁית הַטִּיבָה	דְּרִבֵּר הַפָּג 125 לְבָבָה	126 בְּוִכְרוֹן
	הַסְּבִירָה טוֹבָה בְּשׁוֹרָה	הַט[וּבָה] בְּפִתּוֹחַ עֲקָרָה	
	הַזְּרִיזוֹת וְשִׁבְחַת הַעֲתִירָה	הַזְּמִין בְּנֵי לְשָׂרָה	בְּוִכְרוֹן
	הַזְּעִל 126 זָה בְּשִׁלּוֹחַ יְטוֹב	הַזְּעִל [תִּירָה] לְאֵל טוֹב	
	הַזְּעִל בְּרַח וְטוֹב	הַזְּעִל וְלָקַח בְּעֵינֵי טוֹב	20 בְּוִכְרוֹן

118 Cp. *ibid.*

119 Cp. Gen. 14. 15.

120 Cp. *ibid.* 18. 1-5.

121 Read perhaps **נְמָצָא וְאִתָּם** דְּרוּשׁ, and cp. Isa. 65. 1: **לֹא** נִרְדַּשְׁתִּי לֹא בִקְשׁוֹנֵי שְׂאֵלוֹנֵי נְמָצָאֵתִי לֹא בִקְשׁוֹנֵי.

122 Cp. Gen. 18. 6.

123 Read either **לָהּ שִׁי מְצָה** דְּיִבֵּר, referring to Sarah (Gen. 18. 6) or **לָהּ שִׁי מְצָה** דְּיִבֵּר with reference to Gen. 18. 7.

124 Cp. Gen. 18. 12.

125 Analogous to **עַל הַקָּמַע** (2 Sam. 21. 1).

126 Read **הַזְּעִל**.

	יְבוֹן לְאֵב נִם הִנֵּה הָאֵשׁ וְהַעֲצִים	יְטוֹב [וב] הִלְכוּ כְרָצִים	
	וְסִידֵר אֵשׁ וְעֲצִים	וְיִלְכוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים	בְּזָכְרוֹן
(5 r.)	וּבְשִׁלְיֵשִׁי רָאָה מְקוֹם מִזְבֵּחַ	וְעֲבָד בְּמִזְבֵּחַ	
	וּכְאֶזְרוֹ שָׁלַח יָדוֹ זֹבִיחַ	וְנִחַשְׁבַּת בְּנִזְבַח זֹבַח	בְּזָכְרוֹן
	זְבוּחַ צִוָּאר יְחִידוֹ	זוֹ [בית] שָׁלַח יָדוֹ	25
	וְיָ לְחִימֵי זְבָדוֹ	זְרוֹיִים 127 חָזַז עֵיקָדוֹ	בְּזָכְרוֹן
	זָכְרוּ כְשֵׁי רֵיחַ נִיחֻחֵי	זָכְרוּ [דו] אֵל חֵי	
	זָרְעוּ מִצָּרָה מוֹשִׁיעַ חֵי	זְכִירַת שְׁבוּעַתְהָד חֵי	בְּזָכְרוֹן
	חֹזֵקֵךְ כָּל בְּאֵי עוֹלָם	חֵי וּמְלִיךְ עוֹלָם	
	חֲשִׁמְלִים מְלֹאכִים חֲלָם	חֲזוֹה בְּרֵאיוֹן סֵלָם ;	בְּזָכְרוֹן 30
	חֵי נִתְאַדָּר בְּנִבְיָרָה	חֲלָם [לם] חֲלוֹם בְּמָה נִזְרָא ;	
	חֲלִיקוֹ 129 בְּנֵת טְהָרָה	חֲזוֹה 128 ; יִשְׂרָאֵל קָרָא	בְּזָכְרוֹן
	טָם וְנִצָּפָן בְּתִיבָה 130	טָ [הרה] וּמְקוֹם חֵיבָה ;	
	טַפְסָרִים 133 לְוָהוּ טוֹבָה 134	טֵיכֵם 131 וְשָׁלַל רְחַבָּה 132	בְּזָכְרוֹן

¹²⁷ Read זבולים, i. e. the Angels who abide in heaven. Cp. b. Hagiga 12 b and note 88 above.

¹²⁸ In this and similar passages we must eliminate the catch-word בזכרון from the context (see above, note 9^a).

¹²⁹ Cp. 1 Sam. 17. 40 : חלקי אבנים ; cp. also Isa. 57. 6, i. e. Jacob called the stones upon which he slept the place of holiness. Cp. Gen. 28. 17 : אין זה כי אם בית אלהים.

¹³⁰ נצפן בתיבה is a euphemism for Moses, cp. Exod. 2. 3.

¹³¹ Read טפס ועולה (b. Erubin 21 a), the טס וטפס should be construed with טפס, i. e. טפס.

¹³² רחבה is used here as an attribute of the Torah with reference to מאר מצותך מאר, Ps. 119. 96, i. e. Moses went up to heaven and took the Torah as his booty. See note 134, below.

¹³³ ארבעא = Angels, cp. Pseudo-Jonathan, Deut. 28. 12 : מפתחי . . . דלא מסרינון בירא דטיפסרא.

¹³⁴ For this entire legend about Moses and the Angels cp. b. Shabbat 88 b-89 a : בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה

מִזְרַח הַעֲבִירוּ ¹³⁷ כְּעֵסִים	מִזְבֵּחַ ¹³⁵ הַנְּחִיל לְעֲמוּסִים ¹³⁶	35
מִרְיָהּ וְאֵף בְּמִשְׁנָאֵיו יִשִּׁים	מִזֵּב ¹³⁸ בְּחֻמְקָהּ וּבְמַעֲשֵׂים	בְּזִכְרוֹן
יָנִיא עֲצָתָם וְיִחְפִּיר ¹⁴⁰	יִשִּׁים אוֹיְבִים לַחִיפֵר ¹³⁹	
יִרְצָה וְעוֹן יִכַּפֵּר ¹⁴²	יָדוּ בְּמִאֲבָלֵת ¹⁴¹ יִשְׁפֹּר	בְּזִכְרוֹן
יִזְשִׁיעַ עִם עוֹלָם	יְכַפֵּר [פֶּר] פִּשְׁעֵי עוֹלָם	
יָרִיחַ ¹⁴³ שְׁנֵנוֹת וְדוֹנוֹת בְּוֹלָם	יִשְׁרַת לְאֵל עוֹלָם	בְּזִכְרוֹן 40 (5 v.)
בְּבוֹרֶךְ לְשִׁבּוֹן בְּאַמִּינָה ¹⁴⁴	בְּ[לָם] לְפִאֲרֶךְ נַעֲנָה	
בְּעַם לְהַשְׁלִיף בְּנִתְמַנָּה	בְּבִירָף יָדוּ ¹⁴⁵ וְקִינָא	בְּזִכְרוֹן
בְּיִבוּר מְאֹד מְלַחְמָה	בְּ[נִתְמַנָּה] עֲמַד בְּעֻרְמָה ¹⁴⁶	
בְּבוֹר לְצוּר רֵץ לְשִׁלְמָה	בְּבִשׁ בְּפִלּוֹל חִמְקָה ¹⁴⁷	בְּזִכְרוֹן

רבש"ע מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפני חמורה ננוזה שנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם. . . אמר לפניו רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה . . . מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר עלית למרום שבית שבי

¹³⁵ Another attribute of the Torah, cp. Ps. 119. 72.

¹³⁶ A poetic name for the Jewish people.

¹³⁷ Read *האבירו*. It has reference to the breaking of the first Tablets (Exod. 32).

¹³⁸ A poetic name for Moses. Cp. b. Sotah 12a: שמו טוב שמו.

¹³⁹ Read perhaps *לחפיר*, i. e. he will make his enemies as helpless as the dead. Cp. Eccles. R. 10. 7: חפיר טב מיניה.

¹⁴⁰ Cp. Prov. 13. 5.

¹⁴¹ Has reference to Exod. 32. 27.

¹⁴² Cp. *ibid.* 30-2.

¹⁴³ Isa. 4. 4.

¹⁴⁴ Has reference to the readiness with which the people contributed towards the building of the Tabernacle, cp. Exod. 35. 21-9.

¹⁴⁵ Has reference to Phineas. On the passage בירו רמח בירו (Num. 25. 7) Midrash rabba remarks: *הה' נתן כח בזרעו*: ועשה לו י"ב נסים. . . הה' נתן כח בזרעו ועשה את שניהם.

¹⁴⁶ Cp. Num. r., *loc. cit.*: נטל שיני ברזל בידו והניחו בחיקו והתחיל מסתמך על העין שנתיירא מפני שבטו שהקיפו אותו. כיון שהגיע אצלו אמרו לו למה באתה א"ל אף אני באתי לעשות צרכי. הניחוהו ונכנס שאלמלא כן לא הניחוהו ליכנס.

¹⁴⁷ Cp. Num. 25. 13.

	לְעַת חַן מְזוּמִין	לְשׁ[לְמַח] לְכָל זְמַן	45
	לְמוֹל שְׁנוֹת 148 לְזִמָּן	לְלִבּוֹד צָרִים הַזְּמַן 148	בְּזִכְרוֹן
	לְתַכְלֶה בּוֹנֵנְתָה שְׁמִי אֶרֶץ	לְ[זִמָּן] יִשְׁדָּתָה אֶרֶץ	
	לְמַלְכִים יוֹם לְנֹעַר מֵאֶרֶץ 151	לְנוֹרָלוֹת חוֹלַק אֶרֶץ 150	בְּזִכְרוֹן
	מְשַׁמִּים בָּט וְצָפָה 152	מְ[אֶרֶץ] לְהִסִּיר תְּרַפָּה	
	מְנַאֲצִיד טְרוֹד 154 מַחֲפָה	מּוֹלִיף חוֹנֵן בְּמִצְפָּה 153	בְּזִכְרוֹן 50
	מְנַשְׂקוֹת פָּה נִשְׁקָתָם	מְ[חֲפָה] יְדִידִיד חֲשַׁקְתָּם 155	
	מְשַׁמִּים שְׁמַעְתָּה נֶאֱקָתָם	מְרוֹם עֲלָתָה צַעֲקָתָם	בְּזִכְרוֹן
	כֹּכ בַּת' וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נֶאֱקָתָם [וּג'] יַעֲקֹב 156		
(6 r.)	נִזְרָא לְכָל לְרֵאשׁ מְתַנְשֵׁא	נְחֻקָּה בְּכַסָּא	
	נַחֲלַךְ נִישָׂא וְנִישָׂא 157	נִינְנָה וְכַף חוֹסָה	בְּזִכְרוֹן
	נִשְׁנַב לְכַדוֹ שְׁמוֹ	נְ[וּשָׂא] עוֹלָם בְּתוֹמוֹ	55
	נִזְבַּר יְמֵי מִשָּׁה עִמוֹ	נִיצְתָּה בַל 158 נְאֻמוֹ	בְּזִכְרוֹן
	כֹּכ עִי"נ וַיִּזְכַּר יְמֵי עוֹלָם מִשָּׁה עִמוֹ וּג' קִדְשׁוֹ 159		

¹⁴⁸ Has reference to Joshua, cp. Deut. 31. 7.

¹⁴⁹ Read שְׁנִית, cp. Joshua 5. 2.

¹⁵⁰ Cp. *ibid.* 13 et seq.

¹⁵¹ Cp. *ibid.* 12. 9-24.

¹⁵² Cp. Judges 5. 20.

¹⁵³ Has reference to the victory over the Philistines through the prayers of Samuel at Mizpah. Cp. 1 Sam. 7. 7-11. Cp. also Midrash Shemuel s. 13, § 3 לְשֵׁשׁ מַלְחָמוֹת יֵל מֵהוֹמָה הַבַּיִתָּה הַקְּבִ"ה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְיִשְׂרָאֵל: s. 13, § 3

¹⁵⁴ The sign of abbreviation is in the manuscript, it should perhaps read מְרוֹדִים.

¹⁵⁵ Has reference to the Jewish people in general. Cp. Jer. 2. 2 and Rashi *ad. loc.*

¹⁵⁶ Exod. 2. 24.

¹⁵⁷ Meaning is obscure, but the passage undoubtedly refers to King David.

¹⁵⁸ Read כָּל, i. e. all his utterances are for Thy glorification

¹⁵⁹ Isa. 63. 11.

שָׂאוּ ¹⁶⁰ לְבָסוֹף	סְנוּלִים בּוֹ לְאַסּוֹף
בְּזִכְרוֹן	סָבַל לְאֵין סוֹף ¹⁶¹
ס]וֹף [וּף]	מִתְעִיבֵי עֲפִיד
בְּזִכְרוֹן 60	שִׁבְעַת חֻכְמוֹת ¹⁶³ הַמִּימִיד

כִּכ' זְכַרְנִי יי' בִּר' ע' בִּישׁוּעַתְךָ¹⁶⁴

לְעִידֵן ¹⁶⁵ הַמִּמִּים	לְעִידֵן בְּנֹעַף קָמִים
בְּזִכְרוֹן	לְעִידֵן לְנִבְיָאִים טְעָמִים ¹⁶⁶
לְעַמִּים] זְעוּם בְּאִימָה	לְרִיצִים דְּרוּךְ בְּמַהוּמָה
בְּזִכְרוֹן	לְתַרְתַּת נְבִיאֵי תַמָּה

כִּכ' בִּת' וּזְכַר אֱלֹהִים אֶת נַח הַמִּים¹⁶⁹

¹⁶⁰ A payyetic form for נשאו.

¹⁶¹ Construe this passage as if it read : לבסוף סנולים בו לאסוף נשאו : סבל לאין סוף, i. e. at the end of time, when the chosen people will be gathered, they will lay upon him a burden without end, cp. Pesik. R., s. 36 (162 a) שבעו שבן דוד בא בה מביאים קורות של ברזל ונותנים לו על (162 a) צוארו עד שנכפפה קומתו וכו'.

¹⁶² Read ממנו, cp. *ibid.* (161 b) : אמר להם הקב"ה איך אתם מסטינים : על הוא שהוא חמוד ונאה . . . הרני מאבד את כולכם.

¹⁶³ Used here in the sense of מדות, cp. Abot d. R. Nathan s. 37 : שבע מדות משמשות לפני כסא הכבוד אלו הן חכמה, צדק, ומשפט, חסד ורחמים אמת ושלום.

¹⁶⁴ Ps. 106. 4.

¹⁶⁵ Cp. the expression לעדן בהן עצמן, b. Shab. 33 b.

¹⁶⁶ It has, perhaps, reference to Daniel, Hananiah, Mishael, and Azariah, who fared better on herbs and water than all the youths who ate of the king's meat (cp. Dan. i. 12-15).

¹⁶⁷ Cp. *ibid.* i. 7 : ושם להם שר הסריסים שמות : עקורי.

¹⁶⁸ Cp. Cant. 5. 14 : מעלפת ספירים, i. e. in memory of the prayers of the prophets accompanied by the sweet savours and sacrifices.

¹⁶⁹ Gen. 8. 1.

(6 v.)	פְּלָגִים לְשֹׁמֵר הֶעֱלִיתָהּ	פְּחָדָה מִלְּאֲתָהּ	65
	פְּרִיָּהּ פְּרָה כְּמוֹ פְּרִיָּתָהּ	פִּיז וְהָעִיר נִבְנְתָה ¹⁷⁰	בְּזִכְרוֹן
	פְּקוֹד יִשְׁעָהּ וְצַהֲלִי	פְּ[רִיָּתָהּ] מִצּוֹעַז קְהֲלִי	
	פְּרָה הִבּוּ יָקִיר לִי	פְּאָר מִלְּכֹוֹתָהּ אֵלִי	בְּזִכְרוֹן
	כִּכ' עִי"ג חֲבוּן יָקִיר לִי אֶפ' וּג' יי"י ¹⁷¹		
	צִמּוֹת ¹⁷² שְׁמֵךְ קָנָא	צְבָאוֹת שׁוּב נָא	
	צֹר לִישַׁע עֲמֵךְ צֹא נָא	צְלִצְלִיךְ מָרַג וּנְעַנְהָ ¹⁷³	בְּזִכְרוֹן 70
	צֹר אֵין תְּמוּרָתוֹ	צָ[א] [ג'א] וְחִישׁ אֲמָרְתוֹ	
	צְדִיק יִזְכּוֹר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ	צָמַח ¹⁷⁴ שְׁמוֹ בְּעִיתוֹ ¹⁷⁵	בְּזִכְרוֹן
	כִּכ' בַּד' קַד' זָכַר לְעוֹלָם בַּר' וּג' דוֹר ¹⁷⁶		
	קָלַע אוֹיְבִים בְּמַהוּמָה	קְרוֹבִיד בַּחִימָה	
	קָדָשׁ לְנוֹחַד קוֹמָה	קָרְאוּי ^{176a} מְשִׁיחַד הַקִּימָה	בְּזִכְרוֹן
	קוֹמֵם קְהֵל חֲסִידִיד	קִין[מָה] הָקֵם יְסוּדִיד	75
	קַיִם וְזָכַר שְׁבוּעַת עֲבָרִיד	קִרְיַת בּוֹנְנֵי יְרִיד	בְּזִכְרוֹן
(7 r.)	כִּכ' בַּת' זָכַר לְאַבְרָהָם וּג' לְעוֹלָם ¹⁷⁷		

¹⁷⁰ Has perhaps reference to Nehemiah.

¹⁷¹ Jer. 31. 19.

¹⁷² Meaning is obscure.

¹⁷³ Read צְלִצְלִיךְ וּמְעִנְיָהּ referring to the musical instruments of the Temple. Cp. 2 Sam. 6. 5.

¹⁷⁴ Cp. Zech. 3. 8; 6. 12.

¹⁷⁵ Cp. b. Sanhedrin 98 a : כְּתִיב בַּעֲתָהּ [ישׁעיהו ס' כ"ב] וְכִתִּיב אַחִישֵׁנָה, זָכַר אַחִישֵׁנָה לֹא זָכַר בַּעֲתָהּ.

¹⁷⁶ Ps. 105. 8.

^{176a} So in manuscript; read קְרוּי, a post-Biblical form for קְרוּא (Esther 5. 12).

¹⁷⁷ Exod. 32. 13.

רְחוּם מְלֵא בְרַחֲמִים	רְחֹמָה בְּמַרְוֹמִים	
רֹמֵם קַרְנֵי רְאֲמִים	רָדוּ לְכַבְּשׁוֹן פְּחָמִים ¹⁷⁸	בְּזִכְרוֹן
רֹעִים שְׁלַח לְהַמְוִי	יְהִיו אֲמוֹנֵי	[אֲמִים]
רְאֵה זִכְרוֹר חֲסְדֵי יי"ו	רִיבְנֹדָה בִּיזְשָׁר עֵינָיִי	בְּזִכְרוֹן 80

כב' חסדי יי"ו אזכיר וג' חסדיו¹⁷⁹

שְׂאֲרִית שְׁבוּתָם לְהַשִּׁיבָה	שְׂזֹקֵד לְהִיטִיבָה	
שְׂבוּתֶךָ לְנַחַם שׁוֹבֵיבָה	שְׂמֹנֶה נְסִיכִים ¹⁸⁰ קָרְבָה	בְּזִכְרוֹן
שֵׁת מְנַאֲצִיד לְמַשִּׁפָּה	שׁוֹבֵיבָה רֵם וְנִשְׂאָ	
שְׁלוּמֵינוּ תְרַבֶּה בְּזִכְרֵךָ עֲשֵׂה	שִׁירְתֶךָ ¹⁸¹ וְעֵין לְךָ נִשְׂאָ	בְּזִכְרוֹן

כב' ברק"ד זכר עשה לנפ' וג' יי"ו¹⁸²

תְּנוּעָרֵץ בְּפִי מְשִׁלְשִׁים	תְּנוּסָגַב בְּקִרְוֹשִׁים	85 (7 v.)
תְּתַנְשֵׂא בְּפִי תְרִישֵׁינִים ¹⁸⁴	תְּתַמַּח פְּנֵת יִשִּׁישִׁים ¹⁸³	בְּזִכְרוֹן
תְּתַכּוֹם מֵאֵשׁ חֲצַבְתִּי ¹⁸⁵	תְּתַקְרִים חִירְשֵׁתִי	[תְּתַקְרִים]
תְּתַלְתֵּם וְנִאֲמַת יִשְׂרָאֵל שְׁמַעְתִּי	תְּתַקַּף שְׁמִי נִשְׁבַּעְתִּי	בְּזִכְרוֹן

כב' בת' וגם אני שמעתי וג'¹⁸⁶
אלהינו ואלהי אב' זכרנו בזכרון טוב מלפ'
ב' זוכר הברית

¹⁷⁸ Has reference to Shadrach, Meshach and Abed-nego. Cp. Dan. 3. 20.

¹⁷⁹ Isa. 63. 7.

¹⁸⁰ Cp. b. Sukkah 52 b: והקמנו עליו שבעה רעים ושמונה נסיכי אדם: . . . [Micha 5. 4] ומאן נינהו שמנה נסיכי אדם: ישי ושואל ושמואל, עמוס, וצפניה, צדקיה, ומשיח ואלהיו. Cp. also Pirke R. ha-Kadosh, ed. Schönblum, fol. 38 a, where a slightly different list is given.

¹⁸¹ Read perhaps יִרְנוּךְ in the sense of יִרְנוּ לְךָ, we sang praises to thee.

¹⁸² Ps. 111. 4.

¹⁸³ כְּנַח יִשִּׁישִׁים is used here in the sense of נֹעַ (cp. Ps. 80. 16) and כְּנַח יִשִּׁישִׁים has the same meaning as in the expression נֹעַ יִשִּׁישִׁים עֲלֵה מִבְּבַל (b. M. K. 25 b).

¹⁸⁴ תְּרִישִׁים = Angels, the meaning is based upon the similes in Ezek. 1. 16 and Dan. 10. 6.

¹⁸⁵ Cp. b. Hag. 14 a: כל יומא ויומא נבראין מלאבי הישרת מנהר די נור.

¹⁸⁶ Exod. 6. 5.

דְּגוּלָּהּ 191 אַנְלָה סוּדִי	דְּגוּלָּהּ 192 אַפְחִיד בְּפַחְדִי	
קוֹל בְּבוּחַ	*אַנְצָחָה בְּשִׁבְתַּי הַדּוּרִי	דְּרוֹשׁ וְעוֹדְרִי
15	דְּרוֹהַר 193 יַצִּיב 193a חֵיסוֹנָם ;	דְּרוּי 193 דְּפַק לְמַעַנָּם ;
קוֹל בְּהַרְר	*אוֹצְרָה פָּתַח וּמְלֵא הוֹנָם	דְּר בְּמַחְנָם 193
(8 v.)	הַמוֹנָם מְבַרְכְתָהּ הַשְּׂבִיעַ	הוֹנָם מְטוֹבָהּ הַשְּׂבִיעַ
קוֹל שׁוֹבֵר	*לְרַבִּי בָּהּ הוֹשִׁיעַ	הַמוֹן הַמְּרֻשֵׁעַ
20	הַפְּלָה יוֹפִי 193b יַרְדִּים	הוֹשִׁיעַ סְגוּלַת דּוּרִים
קוֹל חוֹצֵב	לְעֻלְקָה 194 שֵׁית עֲצִילִים וּמוֹרְדִים	הָאֵשׁ וְהַלְפִידִים
	יַרְעוּדֵי מְתַנִּי זָרִים	וּמוֹרְדִים סְחוּף וּמְוִידִים
קוֹל יְחִיל	בְּהַכְרִיתוֹ נְכָרִים [זָרִים	יַכְנִיעַ חֲרָדִים
	יַפּוֹנְרוּ בְּרַעַשׁ וּבְרַעַם	זָרִים זְלַעְפָּה יִרְעָם 195
קוֹל יְהוּלֵל	בְּנוֹזָם נוֹדַע וְיָדוּעַ זְרַעַם	יְתִימַע 196 הַמוֹן עִם
25	זָה בְּשִׁלְיַחַתוֹ תִּנְגַּבֵּר	זְרַעַם נִשְׁתַּעֲבָד לְגִיבֵר
קוֹל דָּם	*יִשְׁוַעָה לְעַמּוֹ זָכָר	זֶרְמָה 197 עֶבֶר
(9 r.)	זָבִים שְׂמֹן תִּיבַר	זָכָר שְׂבֻעָה וּפָרַק
קוֹל צְפָרְדַּע	*יְהִי מוֹ תַנִּין וְשׁוֹן חֲרֹק	זוֹחַל בִּירָק

191-2 דְּגוּלָּהּ is used as a poetic name for the Jewish people, while רומה (Isa. 21. 11) is used for the peoples that oppressed the Jews. Cp. Zunz, *S. P.*, p. 438.

193 The three names דוּרִי, דוֹהַר, and דְּר בְּמַחְנָם are poetic names for God; the first needs no explanation, the last refers to Exod. 29. 45: וּשְׂכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, but it is difficult to explain how דוֹהַר has come to be used in this sense. The passage may be rendered as follows: 'O, my beloved, pursue those that oppress them (לְמַעַנָּם), cp. Isa. 60. 14: בְּנֵי בָנִי (מַעֲנִיךְ), O, דוֹהַר, establish firmly those who give them strength, Thou who abidest in their midst open thy treasures and make their wealth abundant'.

193^a Imperfect for imperative.

193^b Read יָפִי.

194 Cp. note 21, above.

195 Cp. Job 34. 24, more correctly תִּרְעָם.

196 Cp. Jer. 6. 8. The meaning of this verse is obscure.

197 Read וְרָמָם.

הַיֵּל בָּשׂוּ וּמִצְרִימָה	חֶרֶק וְנִשְׁמוּ בְּמַהוּמָה	
*רְעֵמָה בַּה 198 הַיֵּמָה	הַיֵּלִם הַדְּפֻמָּה	30 קול כינים
חֲזֹנָה בְּעַם מִתְחַטְּטָאִים	הַיֵּמָה תְּמַלֵּא 199 חֲטָאִים	
*רְתַמִּי לְהַב רִשְׁפֵי טְמִיאִים	הַזֶּקֶן כְּמִטְאֲטָאִים	קול ערוב
טְהוֹר מְלוֹכָה עוֹטָה	טְמִיאִים לְעֵלֻקָּה הַשְּׂטָא	
*בְּבוֹשֶׁת רִשְׁעֵ טְאֲטָא	טְרוֹף חוּטָא	קול דָּבָר
טְלֵד הַרְבִּיץ מְעִרִיצִיד	טְאֲטָא חֲנִיפִים בְּנִיאוּצִיד	35 קול שחין
בְּכַחוּ סָגוּר 200 עַם יוֹעֲצִיד	טְלֵטֵל בְּמִנְאֲצִיד	
יֵרֵד כְּפִנְעָה בָּם	יֹעֲצִיד הַכְּבִידו לְבָם	
*יֵרָא בָּהֶם יִשׁוּבָם 201	יִבֵּשׂ עֵשָׂבָם	קול בָּרָד
יִקְוִם הַחֶרֶם חֲתִרִמָּה	יִשׁוּבָם שֶׁת לְחֶרֶמָה	
*יִכֶּם עֲלֵיהֶם בּוֹשֶׁת וּכְלִימָה	יִקֵּשׁ בַּעֲרֻמָּה 202	40 קול ארבה
כִּי מְאַרְהַה הַשְּׁחִיתָם	כְּלִימָה חֲזוּ בְּבִשְׁתָּם	
*אִיבָרְדָם וּבְחֶרְזוֹ כְּתִתָּם	כְּעוֹרִים הַשִּׁיתָם	קול חֲשֵׁךְ
כִּלְהֵ אֹתָם בְּחֶרֶץ	כְּתִתָּם וְשָׁבְרָם בְּמֶרֶץ	
*אוֹנֵי רֵאשִׁית חֶם הַשְּׁלִיף לְאַרְיָן	כְּהִיבָה בְּאַרְיָן	קול בְּכוֹרִים
לְשַׁחַת בּוֹנְדֵי יַמְעֻמֵּי	לְאַרְיָן מוֹאֲסֵי יִשְׁקִיעַ	45 קול הַצִּיר 203
*לְחֹזוּ 204 בְּבִיאָתוֹ לְהַשְׁמִיעַ	לְפָה הַשְּׁקִיעַ	

198 Read בם.

199 More correctly תְּכַלָּה.

200 According to this reading the phrase refers to שחין, but read perhaps בְּכַחֶם סָגוּר, referring to מְנַאֲצִיד.

201 Cp. Exod. 9. 20: הַיֵּמִים וְכוּ' . . . ה' . . . הִירָא אֶת דְּבַר ה' . . .

202 Read כְּעֵצְמָה.

203 The messenger, i. e. Moses. Cp. Abot d. R. N., chap. 34: עֲשֶׂרָה שְׁמוֹת נִקְרָא נְבִיא אֱלוֹ הוּן צִיר וְכוּ'.

204 Read לְחֹזוּן. The passage undoubtedly refers to Exod. 19. 19: מֹשֶׁה יִדְבַר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל.

לְהַרְיֵעַ בְּחִיבּוּר סְגוּלָה לְהַשְׁמִיעַ בְּרִיפָה וְגִילָה
 קוֹל הַשִּׁיר לְאוֹזֵן נוֹלָה ²⁰⁵ (10 r.)

מְחֻזָּב חֻקָּה נִשְׁתַּלְשָׁה מְגִילָה מְסִינֵי יְרֻשָׁה
 קוֹל חֲצוּצָרֶת ²⁰⁶ מְדוּעַ חֲלָשָׁה ²⁰⁷ 50

* סְבִילָה קָרַן מְשׁוּלָשָׁה ²⁰⁸ מְשׁוּלָשָׁה הַיּוֹם בְּשִׁלְיָשִׁי
 מְנַחֲלֵי כְּתָב שְׁלֵי־שִׁי ²⁰⁹ מְתֵי תִשְׁלִישֵׁי
 קוֹל שׁוֹפָר * שְׁמַחֲחוֹת בְּיֹהֵי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 כִּכ' בְּתו' וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֵיּוֹת הַבִּקְרָ וְגו' בַּמַּחֲנֶה ²¹⁰

נִכּוֹן בְּפִרְפֹּר וּבִיזָבֵב נִתְהַדָּר וְנִשָּׁב
 קוֹל חֲלִילִי נִזְנִינֵי הָשֵׁב
 * מְהוֹר רִחַ נִשָּׁב נִשָּׁב וְקָלַע מְחַבֵּל 55
 נֶצַח בְּלִי לְחַבֵּל קוֹל מְגִרְפָּה ²¹¹ נֶהַג בְּנִיבָל ²¹²
 * מְהַר יוֹשְׁבֵי תֵבֶל

כִּכ' עַל יַד נְבִיא' כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֶל וְשׁוֹכְנֵי אֶרֶץ וְגו' תִּשְׁמְעוּ ²¹³

סְלִסּוֹל ²¹⁴ הַנְּחָה ²¹⁵ סְדוּרָה קוֹל הַצִּלְצָל ²¹⁶ (10 v.)
 * לְדַבְּרֵי בְּךָ שְׂמִיחָה שְׂמִיחָה קְרִיבִית מוֹעֲדֵינִי

שִׁשׁוֹן יִשְׁעָד הַחֲיִינִי סִבֵּר מְעוּזֵינוּ סֶלָה הַרְנִינוּ
 קוֹל בְּרוֹן * לְאֱלֹהִים עוֹזֵינוּ 60

כִּכ' בְּר' קר' הַרְנִינוּ לְאֱלֹהִים עוֹזֵינוּ הַרְיֵעוּ לְאֱלֹהֵי יַע' ²¹⁷

²⁰⁵ Read גִּילָה. ²⁰⁶ More correctly חֲצוּצָרָה. Cp. Hos. 5. 8.

²⁰⁷ Cp. Exod. 32. 18.

²⁰⁸ Meaning obscure.

²⁰⁹ Cp. Midrash Prov. 22. 20: כָּל מַעֲשֵׂה תוֹרָה מְשׁוּלָשׁ, תוֹרָה נְבִיאִים:

וּכְתוּבִים.

²¹⁰ Exod. 19. 16.

²¹¹ Cp. b. Arak. 10 b: כּוֹלָה מוֹצִיאָה מֵאָה . . . מְגִרְפָּה הִתְהַדָּר בַּמְקָרֵשׁ . . . כּוֹלָה מוֹצִיאָה מֵאָה . . . מִיְנֵי זֶמֶר.

²¹² Construe it as נִבֵּל.

²¹³ Isa. 18. 3.

²¹⁴ מִישׁוֹם סִלְסוּל פְּרָה: R. K. 40 a d. Pesikta d. R. K.

²¹⁵ Refers to the light in the Temple (נֵר מְעֻרְבֵי), the expression הַנְּחָה is used in connexion with lighting the lights, cp. b. Shab. 22 b: הַנְּחָה עוֹשֶׂה מַצּוּה.

²¹⁶ Cp. Tamid, VIII, 3: וְהַקִּישׁ בֵּן אֲרוּזָא בְּצִלְצַל.

²¹⁷ Ps. 81. 2.

עֲלִיזוֹן עֲזוֹר עֲרֵתוֹ ²¹⁸ לְרַבֵּק בָּךְ כְּאֲזוֹר
 עֲקוֹב ²¹⁹ לְפִיזוֹר, *הֶמְחַפֵּים לְיוֹמָךְ עֲזוֹר
 עֲזוֹר ²²⁰ הַשְּׂמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ עֲרִי וְרֹצֵי בְּגוֹאֲלֶךָ
 עֲרֵתִי ²²¹ לְהִלְךָ *הָיִיתָ בְּקוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ
 ככ' בת' ויהי קול השופר וגו' בקול ²²³

(II r.)

פְּקוֹד צְמָחִים ²²⁴ פְּרִים הֵיזֵת ²²⁵ מִצְלִיחִים 65
 פְּרָה נִידוּחִים *חֲנֻת || רְאוּבֵן בֵּין פְּתָחִים ²²⁶
 פְּתָחִים שׁוֹכֵב גְּדוֹל פְּרָה גּוֹי גְּדוֹל
 פֶּסַח יַחְדוֹל *חֲנֻת שְׂמֵעוֹן בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל ²²⁷
 ככ' על יד נביא' והיה בה"ה יתקע וגו' בירושלים ²²⁸

צָחִי אֹת צַח ²²⁹ צִיר צְבָאוֹת
 צִיר ²³⁰ לַחֹת *זוֹרֵן ²³¹ לְיֵי חֵיל צְבָאוֹת 70
 קול בְּסִינּוֹן

²¹⁸ Read עֲרֵתךְ.²¹⁹ Read, perhaps, עֲקוֹב and cp. b. Sota 16 a : בְּנֵי מִקּוֹמוֹת הַלְכָה עוֹקֵבֶת : מְקַרָּא.²²⁰ Read עֲזוֹרָה. The omission of the ה is due to the fact that the next word begins with the same letter.²²¹ Manuscript reads שְׂרֵתִי, but this is impossible because the scheme of acrostics demands a word beginning with the letter עִי"ן. I therefore suggest קוֹל שְׂעֵר עוֹרְרִי, cp. Zeph. 1. 10.²²² עֵנִי וּרְכַב עַל חֲמוֹר : Cp. Zech. 9. 9 : הַלֵּךְ = Messiah.²²³ Exod. 19. 19.²²⁴ Allegorical name for the Jewish people. Cp. Isa. 4. 2.²²⁵ Read הַיּוֹם. ²²⁶⁻⁷ The allusion is not clear to me.²²⁶ Isa. 27. 13.²²⁷ This may perhaps refer to the Talmudic statement כָּתַב שְׁבִלְחוֹת (b. Shabbat 104 a). נִקְרָא מִבְּפָנִים וּמִבְּחֹץ.²²⁸ Read צִיר.²²⁹ This very likely refers to the Golden Calf which Moses ground to powder and strewed upon the water. Cp. Exod. 32. 20 : וַיִּזְרוּ עַל פְּנֵי הַמַּיִם : Cp. also *ibid.*, verses 26-8.

לָדַק אֹמֶר מְשׁוּפָר ²³² לְבָאוֹת, מְשׁוֹר פָּר
 קוֹל בְּתַפְּחוֹ לָרוֹת, הַיִּפָּר

כִּכ' תַּקְעוּ בַח' ש' וּג' חֲנִינוּ ²³³

קָמָה לְבַלַּע קְדוּשָׁה חֲנוּיָה בְּסַלַּע ²³⁴
 קוֹל בְּאָב קוֹדְרִיָּה תוֹלַע ²³⁵ *נְוִיָּה יִשְׁשָׁבֶר בּוֹ קוֹלַע
 קוֹל בְּאֵלֹל ⁷⁵ קוֹלֵעַ מְרִיב ²³⁶ רִשְׁעִי קְדוּשַׁת הַתֵּם פִּשְׁעִי
 קוֹל בְּאֵלֹל (II v.) קָשׁוֹב || תְּרוּעִי *גְּיָצְחָהּ וְבוֹלוֹן בַּחֲדוּשׁ הַשְּׁבִיעִי

כִּכ' בַּח' וּבַחֲדוּשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּאֱחָד לַחֲדָשׁ וּג' לִכֶּם ²³⁷

רְבִיתִי ²³⁸ אֶרְחִיבָה רִמִּי וְאוֹיְבֵיךָ אֶחְרִיבָה
 קוֹל בְּתוֹשָׁרִי רִצּוֹן יִשַׁע קְרִיבָה *שְׁרִי דֵן רִיבֶם רִיבָה
 קוֹל בְּמִדְחָשָׁנוֹן רוֹמֶם צִיּוֹן ⁸⁰ רִיבָה וְהִסָּר ²³⁹ מְצִיּוֹן
 *סְרִיגִי נִפְתְּלִי תַקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן ²⁴⁰

כִּכ' תַּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן וְהִרְיעוּ בַהֲרַ קְדָשִׁי קְרוֹב ²⁴¹

שְׁבַחְךָ נִסְפָּר שְׁמֶךָ הֶחָקוֹק בְּסַפָּר
 קוֹל בְּכִסְלֵיוֹ שִׁית סוֹפָר *[[וְ]שֶׁבֶט ²⁴² נָד נָדוֹר שְׁפָר

²³² This refers to the efficacy of Moses' prayer (*ibid.*, verses 31-4). Cp. also Ps. 69. 31-2.

²³³ Ps. 81. 4.

²³⁴ Construe the passage as if it read קְדוּשָׁה לְבַלַּע קָמָה חֲנוּיָה בְּסַלַּע. The term חֲנוּיָה בְּסַלַּע is an allegorical name for אֲדוּמִים or the people who oppressed the Jews, with reference to Obad. 1. 3 and Jer. 49. 16.

²³⁵ The meaning is: 'They that were brought up in scarlet' (הַאֲמוֹנִים) 'walked mournfully' (מָרַזְבַּח קוֹדְרִיָּה) Mal. 3. 14.

²³⁶ Read מְרִיב.

²³⁷ Num. 29. 1.

²³⁸ Cp. Lam. 1. 1.

²³⁹ More correctly רִיבָה הִסָּר.

²⁴⁰ Cp. Targum on Hab. 3. 4: וְשֵׁם חֲבִיּוֹן עוֹה. תַּמָּן גִּלְאֵי יֵת שְׁכַנְתִּיהָ: דַּהּוֹת מִטְמָרָה.

²⁴¹ Joel 2. 1.

²⁴² The scheme of acrostics demands the addition of a וי"ו.

	שִׁפְד מוֹעֲדֵינוּ וְנִרְיָעָה	שִׁחַת צָרֵינוּ וְהִכְנִיעָה	
	שׁוֹקֵק זִרְעָה ²⁴³	*וּמַעֲרֹנוּ ²⁴⁴ אֲשֶׁר יַעֲרֹב בְּתִרְעָה	(12 r.)
	כִּכ' בִּר' קֹד' עֵלָה אֱלֹהִים בְּתִרְעָה וְגו' שׁוֹפֵר ²⁴⁵		
	הַתַּקַּע וְהִתְנַלְּהָ,	הַתְּמִימִיד טִירְתֵּד תַּעֲלֶה	
85	הַתְּכֹנֵן וְהַמְלִיא	* (ו) מְשִׁיחַ ²⁴⁶ בֶּן יוֹסֵף הַיּוֹם הַתְּנַלְּהָ	קוֹל בְּשָׁבֵט
	הַתְּנַלְּהָ לְאַנִי חוֹמָה ²⁴⁷	הַתְּרֹזֵשׁ קִיָּצָה לְשִׁלְמָה	
	הַתַּעֲטֵר תַּפּוּחַ	* מַחִיל בְּנִימָן בְּבֹאוֹ לְמַלְחָמָה	קוֹל בְּאֶדָר
	כִּכ' בִּת' וְכִי תִבֹּאוּ מִלְחָמָה וְגו' וְנֹא' וּבִיּוֹם		
	שִׂמַחְתֶּם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם ²⁴⁸ וְגו'		
	אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תַקַּע בְּשׁוֹפֵר גְּדוֹל לְחִירוֹתֵינוּ		
	וְגו'		

²⁴³ Read שׁוֹקֵק וְזִרְעָה. Cp. the expression וַיִּדְרֹךְ עַל יַרְדְּ שׁוֹקֵק אֹתָם (Judges 15. 8).

²⁴⁴ Read וּמַעֲרֹנֵי.

²⁴⁵ Ps. 47. 6.

²⁴⁶ The acrostic requires the omission of the וי'.

²⁴⁷ Cp. b. Pes. 87 a: אֲנִי חוֹמָה זוֹ כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל.

²⁴⁸ Num. 10. 9-10.